

OPERAPLUS.CZ

1. Operní panorama Heleny Havlíkové (363) – Massenetova Manon v Ostravě byla správná volba

09.05.2022 operaplus.cz - Helena Havlíková

Odkaz na originál

Klíčová slova: divadlo (17); moravskoslezské (17); Národní (17); ostravské (4); opery (3); Divadla (2); 12; balet; divadle; Dnech; moravskoslezského; moravskoslezském; Národního; Národním; nové; Operní; operních; Ostrava; ostravský; ostravských

Premiéra Manon francouzského skladatele Julese Masseneta (1842–1912) v **Národním divadle moravskoslezském** se ukázala jako správná volba nejen ve

vyváženém kontextu premiér letošní sezóny operního souboru, ale také díky pozvání francouzského dirigenta Bruna Ferrandise a zásluhou dobře vybraného obsazení. Zatím jsem viděla pouze premiéru se sopranistkou Janou Siberou, tenoristou Mickaelem Spadaccinim a barytonistou Alešem Jenisem v hlavních rolích Manon, rytíře des Grieux a Manonina bratrance Lescauta. Troufám si odhadnout, že velmi silné obsazení nabízí také alternující sólisté – Soňa Godarská, Luciano Mastro a Pavol Kubáň.

Massenetova Manon rozšířila hojnost sedmi **ostravských operních** premiér sezóny 2021/22. Ta zahrnuje Smetanovu Hubičku a na červen chystané Dvě vdovy pro postupně kompletovaný cyklus k výročí v roce 2024 a její součástí je z klasických titulů Pucciniho Toska a dvě dramaturgické zajímavosti: komická opera Jaroslava Kříčky Bílý pán aneb těžko se dnes duchům straší a Zásnuby ve snu Hanse Krásky podle Dostojevského. Inscenací zaměřenou na dětského diváka je Ravelova opera Dítě a kouzla v komorním prostoru **Divadla 12** v rámci **ostravské Operní akademie**, založené na spolupráci **Národního divadla moravskoslezského** s Fakultou umění **Ostravské** univerzity.

Massenetovy pozdně romantické opery druhé poloviny devatenáctého století a prvního desetiletí století dvacátého patří k základu francouzského operního repertoáru. Jsou atraktivní i tím, že si Massenet vybíral literárně známé látky – vedle Prévostovy Manon třeba Cida Pierra Corneille, Goethova Werthera Thais Anatola France, Perraultovu Popelku nebo Cervantesova Dona Quichotta. Premiéru mělo Massenetovo zhudebnění Manon rozvržené do pěti dějství v žánru opéra comique v roce 1884 v pařížské Opéra-Comique a o velký úspěch se zasloužila i představitelka titulní role Marie Heilbron. Manon vzápětí pronikla na mnoho dalších světových operních scén (pražské Národní divadlo ji uvedlo hned v roce 1885) a titulní hrdinka se stala parádní rolí mnoha sopranistek, z posledního období například Renée Fleming, Angely Gheorghiu na nahrávce EMI Classics s Robertem Alagnou nebo Anny Netrebko na nahrávce Deutsche Grammophon s Rolandem Villazónem.

Massenetovy opery sice na nějaký čas upadly v zapomnění, "utlačované" v dějinách opery jednak závěrečným obdobím Verdiho a Wagnera a nástupem verismu s Leoncavallem a Puccinim v čele, ale od šedesátých let minulého století se začaly častěji vracet do repertoáru. Ze třicítky jeho dokončených a dochovaných oper se divadla zaměřovala hlavně na Werthera a Manon, jíž ovšem i u nás konkuruje o devět let mladší Manon Lescaut Giacoma Pucciniho z roku 1893. Trend obnoveného zájmu o Massenetovu zajímavě zachytilo liberecké divadlo, když po uvedení Manon (1989) a Werthera (2001) tým dirigenta Martina Doubravského a režisérky Lindy Keprtové připravil sérii Dona Quichotta (2012) a Thais

Massenetovu Manon jsme u nás mohli vidět také dvakrát v přenosech z Metropolitní opery – v roce 2012 v inscenaci režiséra Laurenta Pellyho s Annou Netrebko a Piotrem Beczałou a pak v téže Pellyho inscenaci v roce 2019 s Lisette Oropesou a Michaelem Fabianem.

V Ostravě se Massenetova Manon objevila už v roce 1923, vrátila se pak ještě v roce 1935 a 1969, a to stále v českých překladech. Nyní zde byla poprvé nastudována v originální francouzštině.

Román Abbého Antoina Françoise Prévosta d'Exiles Historie rytíře des Grieux a Manon Lescaut z roku 1731 u nás známe hlavně díky veršovanému dramatu Vítězslava Nezvala (1940) Manon Lescaut. Massenetova opera na text osvědčených libretistů Henriho Meilhaca a Philippa Gilla zachovává základní milostný příběh mezi půvabnou přelétavou koketní Manon a rytířem des Grieux, který se do ní bezhlavě zamiluje. A vyústí také do tragického konce, když touha po přepychu a slastech života dovedou Manon až do vězení a k smrti. Zatímco Nezval k milenecké dvojici přidává z původní předlohy bohatého prokurátora soudního dvora Duvala, který si Manon vydržuje a se kterým je Manon rytíři nevěrná, u Masseneta mají ctitelé Manon, Guillot de Morfontaine a pan de Brétigny role menší. Na rozdíl od Lescauta, bratrance Manon, oficíra a gamblera, jenž s výjimkou obrazu v semináři St. Sulpice vstupuje do děje ve všech pěti dějstvích, které Massenet se svými libretisty pro operu vybrali – Amiens, pařížský byt Manon a des Gireuxe, pařížskou promenádu Cours la Reine, kasino hotelu Transylvánie a přístav Le Havre. U Masseneta i Nezvala vyčerpaná Manon jako trestankyně umírá už před deportací do Ameriky v Le Havru, zatímco u Prévosta, ale i u Pucciniho, des Grieux odsouzenou Manon doprovází do amerického vyhnanství, kde Manon vyčerpaná strádáním při dalším útěku ve vyprahlé pustině umírá.

Na správnosti ostravské volby Massenetovy Manon měl zásadní podíl dirigent Bruno Ferrandis, a to nejen díky francouzštině, kterou tento francouzský dirigent s alžírskými kořeny se sólisty piloval. V Ostravě se Bruno Ferrandis už skvěle uvedl od roku 2017 v rámci Ostravských dnů nové hudby a o rok později zazářil na **Dnech nové opery Ostrava**, když připravil vůbec první, mimořádné a nezapomenutelné provedení šestinotónové opery Aloise Háby Příjď království Tvé. Také v Massenetově Manon Ferrandis uplatnil svoje přednosti: pečlivost, hluboké studium partitury a porozumění vztahu textu a hudby. Z výkonu zpěváků i hráčů orchestru bylo zřejmé, že si získal jejich respekt a dokázal je nadchnout a vést za svou muzikantsky přesvědčivou a promyšlenou vizí. I když byla pro Ferrandise Manon v jeho repertoáru novinkou a v Ostravě ji připravoval poprvé, tak propracované hudební pojetí jsem v operě u nás hodně dlouho neslyšela. Ostravský orchestr se pod jeho taktovkou ukázal jako tvárné těleso s detaily frázování, agogikou,

bohatou paletou barev a jemných odstínů v mnoha variantách plného orchestrálního zvuku i sál jednotlivých nástrojů. Možná mohl Ferrandis občas více šetřit fortissimy a i některé dramatické scény odlehčit, ale celková plastičnost výrazu i díky Ferrandisově citu pro sólisty byla strhující.

Dalším kladem ostravského nastudování Manon je obsazení. Vedení **ostravské opery** správně rozpoznalo, že sopranistka Jana Sibera dospěla ve své více než dvacetileté kariéře od subret, koloraturních a lyrických rolí k Massenetově Manon. Skvěle si rozvrhla síly pro roli s pěti velkými áriemi a samozřejmě spoustou duetů a dalších ansámbľů. Obsáhla výrazové rozpětí Manon od koketních koloratur pro mladičkou veselou dívku, která se s rychle potlačenými výčitkami vzepře příkazu rodičů, aby vstoupila do kláštera, přes lehkomyšlné loučení s des Grieux s vidinou nového bohatého milence a rozezpívanou kantilénu dámy velkého světa s jediným cílem užívat si slasti a blahobytu až po úzkostné drama i komorní intimitu umírání.

Italsko-belgický tenorista Mickael Spadaccini, kterého známe například z brněnských inscenací jako Bizetova Dona José v Carmen, Offenbachova Hoffmanna, Verdiho Otella nebo Pucciniho Cavaradossiho, zpočátku jako zamilovaný mladiček des Grieux možná až příliš uplatňoval hutnost svého zvučného tenoru, ale jeho árie v semináři St. Sulpice, v níž se snaží osvobodit od své lásky k Manon, nebo závěrečný duet s umírající Manon, které vyžadují plnou intenzitu hlasu, mu vyšly skvěle.

Hlavní dvojici výborně doplňoval barytonista Aleš Jeniš. Sice kvůli škrtu přišel o jednu ze svých árií (Ô Rosalinde), ale i bez ní se prosadil jako bezstarostný oficír, který se víc než péčí o svoji sestřenicí věnuje své hráčské vášni a využívání Manoniných půvabů ve svůj prospěch. Nicméně v závěru mu věříme, když se zachová jako přítel a pomůže rytíři setkat se s uvězněnou umírající Manon. Nelze pominout ani skvělou sezpívanost tria životem protřelých hereček – Poussette Veroniky Kaiserové, Javotte Evy Dřízgové-Jirušové a Rosette Dominiky Škrabalové. Směšnost Guillota de Morfontaine, obstarožního ctitele Manon, vystihl s přiměřenou nadsázkou buffo tenoru Václav Morys. V menší roli pro přelétavou Manon atraktivního bohatého de Brétignyho se v Ostravě skvěle uvedl barytonista Robin Červinek. Respekt vzbuzoval svým basem Martin Gurbaľ jako Hrabě des Grieux, jehož otcovská uvážlivost sice neodvrátila jeho syna od záměru zaslíbit se církvi (jak se vzápětí podaří Manon), ale je to on, kdo svou autoritou potvrdí policii osudové zatčení Manon iniciované zhrzeným Guillotem. Ocenění ovšem zaslouží pod vedením Jurije Galatenka i sbor v rolích cestujících v Amiensu, honorace o svátečním dnu na pařížské promenádě i hráčů v kasinu. V Manon se uplatnil i **ostravský balet** v klasicky pojaté taneční scéně v choreografii Reie Masatomio a Laury Moreno Gasully, když se Guillot pokouší získat přízeň Manon tím, že objedná představení tanečníků z Académie Royale de Musique.

Režie Jiřího Nekvasila v osvědčeném týmu se scénografem Danielem Dvořákem a kostýmní výtvarnicí Simonou Rybákovou se nebýt zkosených výkrojů oken a dveří ve stěně s plakáty pařížské Eiffelovky, Amiensu a Le Havru pro první dějství v Amiensu zdála až usedlá. Vždyt změna doby děje je dnes naprosto běžným atributem inscenačních výkladů oper. Inscenaťoři se vymanili z možnosti, které Manon skýtá – z doby pozdního rokoka, v níž se odehrává Prévostův román a z jejíž hudby v opeře Massenet také tu a tam cituje. Vyhnuli se také konci devatenáctého století, kdy Massenetova opera vznikla. Zasazení do padesátých a šedesátých let minulého století evokovaly hlavně kostýmy cestujících v Amiensu, elegantních měšťanů na pařížské promenádě a smetánky ve večerních šatech v herně. Svou elegancí kostýmy vyvolávaly u hlavně starší generace lehkou nostalgii.

Scéna Daniela Dvořáka přitom zřetelně časové ukotvení neměla. Základ tvořilo velké schodiště přes celou šířku jeviště a teprve postupně získávalo toto tolikrát obehnané scénografické řešení na vizuální zajímavosti a souvztažnosti s inscenovanou operou. Jednak díky nasvícení v různých barvách z velkého světelného panelu nad schody, ale i rozčleněním schodiště soustavou plošin, které ve výstižném náznaku charakterizují místa děje – plakáty s turistickými atrakcemi míst, o kterých opera pojednává, telefonem a jízdním řádem pro první dějství v Amiensu, pohovka a otočné dveře pro skrovný pařížský byt, kazatelna, tradiční socha Panny Marie s Ježíškem a chrámové okno pro St. Sulpice, rulety a větráky pro hernu a rameno jeřábu s hákem a věžeňskou klecí pro Le Havre.

Příběh Manon byl i v tomto časovém posunu uvěřitelný také díky režii, v níž Jiří Nekvasil se sólisty vedenými k přirozenému herectví sledoval ve vztazích postav věrně vývoj příběhu. Nicméně nebyli by to Jiří Nekvasil a Daniel Dvořák, aby nepřipomněli své dřívější rebelství. Například ve chvíli, kdy des Grieux v kostele znovu podléhá Manon, po celé délce pukne socha Panny Marie s Ježíškem a rozlije se z ní fialové světlo, které lze chápat jako spalující vášeň rytíře k Manon a rozhodnutí opustit kněžskou dráhu. Podobně pukne mramorový kvádr, který slouží jako lavice, a také z této praskliny svítí fialové světlo. Syrovost závěrečné scény v přístavu posílil hák spouštěný z kovového ramene jeřábu, zrezavělého podobně jako kříž v kostele.

I z nadšených reakcí premiérového publika je zřejmé, že inscenace vhodně zapadá do dramaturgické linie **ostravské opery** a stane se atraktivním rozšířením její repertoárové nabídky.

Jules Massenet: Manon

28. dubna 2022, 18:30 hodin

Národní divadlo moravskoslezské

Obsazení:

Manon Lescaut – Jana Sibera

rytíř des Grieux – Mickael Spadaccini

Lescaut – Aleš Jeniš

Hrabě des Grieux – Martin Gurbaľ

Guillot de Morfontaine – Václav Morys

Poussette – Veronika Kaiserová

Javotte – Eva Dřízgová-Jirušová

Rosette – Dominika Škrabalová

hostinský – Roman Vlkovič

dva gardisté – Filip Kasztura, Ihor Maryshkin

Inscenační tým:

Dirigent – Bruno Ferrandis

Režie – Jiří Nekvasil

Scéna – Daniel Dvořák

Kostýmy – Simona Rybáková
Pohybová spolupráce – Jana Tomsová
Pohybová spolupráce baletu – Rei Masatomi, Laura Moreno Gasulla Sbormistr – Jurij Galatenko
Dramaturgie – Juraj Bajús

Jules Massenet: Manon – Mickael Spadaccini (Rytíř des Grieux), Jana Sibera (Manon Lescaut), **Národní divadlo moravskoslezské**
(foto Martin Popelář) Jules Massenet: Manon – **Národní divadlo moravskoslezské** (foto Martin Popelář)

Jules Massenet: Manon – Jana Sibera (Manon Lescaut), **Národní divadlo moravskoslezské** (foto Martin Popelář) Jules Massenet:
Manon – **Národní divadlo moravskoslezské** (foto Martin Popelář)

Jules Massenet: Manon – Mickael Spadaccini (Rytíř des Grieux), Jana Sibera (Manon Lescaut), **Národní divadlo moravskoslezské**
(foto Martin Popelář) Jules Massenet: Manon – **Národní divadlo moravskoslezské** (foto Martin Popelář)

Jules Massenet: Manon – Jana Sibera (Manon Lescaut), **Národní divadlo moravskoslezské** (foto Martin Popelář) Jules Massenet:
Manon – **Národní divadlo moravskoslezské** (foto Martin Popelář)

Jules Massenet: Manon – Mickael Spadaccini (Rytíř des Grieux), Jana Sibera (Manon Lescaut), **Národní divadlo moravskoslezské**
(foto Martin Popelář) Jules Massenet: Manon – **Národní divadlo moravskoslezské** (foto Martin Popelář)

Jules Massenet: Manon – Jana Sibera (Manon Lescaut), **Národní divadlo moravskoslezské** (foto Martin Popelář) Jules Massenet:
Manon – **Národní divadlo moravskoslezské** (foto Martin Popelář)

Jules Massenet: Manon – Mickael Spadaccini (Rytíř des Grieux), Jana Sibera (Manon Lescaut), **Národní divadlo moravskoslezské**
(foto Martin Popelář) Jules Massenet: Manon – **Národní divadlo moravskoslezské** (foto Martin Popelář)

Jules Massenet: Manon – Jana Sibera (Manon Lescaut), **Národní divadlo moravskoslezské** (foto Martin Popelář) Jules Massenet:
Manon – **Národní divadlo moravskoslezské** (foto Martin Popelář)

URL | <https://operaplus.cz/operni-panorama-heleny-havlikove-363-massenetova-manon-v-ostrave-byla-spravna-volba/>

[« zpět na začátek](#)